

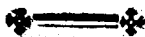
BCU Cluj / Central University Library Cluj
(XXVII.)

A' TS. ÉS KIR. FELSÉG' REGTELMÉVEL

Indult BÉTSBŐL Pénteken 1. Aprilisbenn. 1796.

* * *

A' *Merkur* nem képzelheti, hogy az ő Olvasói az ő máj ujságát, a' múlt Posta naponn közlött *Stuttgárdi* levélre nézve, nyughatatlansággal ne várják, reméllvén, hogy már ma a' közönséges békeférségnek bizonyos hírével fogna bé-köszönni. — Sajnálva irhattuk, hogy a' mint annak a' *Stuttgárdi* levélnek vétele előtt a' békeférségről semmit nem tudunk, úgy az oltától fogva a' semminél még kevesebbet tudunk. — Azért mondhattuk, hogy a' mi-olta azt a' levelet vettük, a' semminél kevesebbet tudunk a' békeférségről, hogy a' dologból semmi nem

lévén, már még előbb azonn levélnek eredetét ki kell tanulnunk, és akkor tétetődünk olztánn arra az állapotról vizsgálva, a' mellybenn a' levélnek vétele előtt voltunk; az az, hogy a' békeféségről éppenn semmit se tudgyunk. — Ez a' dolog pedig annyival inkább zürzavarba hozhatta a' Politicusoknak a' békeféségről való minden tudományát, hogy az nem tsak közönséges, hanem sok féle *Erlángai, Nürnbergi, Bambergi, Baseli, Frankfurti, Hannauai, Berlini, Káseli, Poglizai* 's-más egyéb levelekbenn, a' leg nagyobb hiteleséggel irattatott. Hát tsak ugyan ezek a' kisebb, nagyobb, közép-szerü, és minden-féle rangu emberekhez érkezett magános tudositások is mind meg-tsaltanak-e' bennünket? —

Nintsenek-e' tehát tsak ugyann még eddig valami más egyéb elő-jelei a' békeféségnek? — Erre a' kérdésre feleletül szolgálhat az itt mindgyár következő *Articulus*: —

„Egy közönséges Iró' vélekedései a' mai békeféséges vagy háborus környülállásokrol: — „

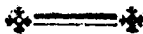
„Mi a' múlt esztendőbenn és az idénn is még eddig, a' békeféségnek semmi jeléről nem emlékeztünk; mivel-hogy minden környülállások, és a' Frantziáknak *Angliával, Austriával, a' Német Birodalommal, Hollandiával*, sőt végezetre magok-magokkal való öszfize-kötölödzéseik szerént, nem lehetet képzeln, mi némü lábenn köttetödhessék békeféség egy olyan Nemzettel, a' mellynek *Constituziója és Országglása-formája*, még eddig semmi-némü tekintetbenn meg erősfödve nintsen. —

„E' nélkül a' meg-erösfödés nélkül, semmi állandó *Syftemat* nem tehet a' Frantzia országgló-szék fundamentomul, és az ő ellenségei is semmi állandó és valóságos békeféséghez nem tarthatnak számot. A' Frantziáknak most, az ő *Democratikai országglásformájok* politikai lételinek gyámolgarására, tsak a' háboru egyedül az eszköz. — Az ő Országglások most, ha jól meg-tekintetik, inkább *Katonai* mint *Polgari* országglásnak neveztetetik. Annak minden ágai szorofs függésbenn vagynak a' háboruval. A' nem igazság szerént el-foglalt uralkodást a' háboru

fedezi; a' népnek el-nyomására és tsigázására a' háboru ad színt; a' kézi-műveseket a' háboru tarttya foglalatoságban; sok Familiák, kiknek gyermekeik és rokonnyaik a' tábornál vagynak, az inuen jövő ragadományokból és fegedelmekből élnek. A' katonaság maga, a' melly a' mostani Országgló-széknek leg keményebb támoszfza, tsak a' had által tartatik lábann olly módonn, a' mint más-ként fenn nem állhatna. Az alatsony nép közzül 100 ezerenné élnek a' katonáskodásból, kiknek külömbenn kenyerék sem volna az életre. A' háborut (igy szoll egy Status-szemelly, a' ki most jött-kí Frantzia országból) mind addig szükség folytatni, valameddig benn az országbann egy egész közönséges tsapás ejtetetik, mivel-hogy az Országgló-szék a' népnek egy nagy részével együtt, tsak egyedül ebben találja jelen való szereztséjét, és tsak ez által gyakorottihaya hatalmát az egész Nemzetenn. —

„Egyéb környülállásokat, a' mellyek a' hadnak tovább való folytatására hathatós rugó gyanánt szolgálnak, el-halगतunk. *Anglia* nem foglalt még mindent el, a' mit a' Frantziák' kereskedésének egész semmivé-való-tételére, és az annak idejében lehetö meg-békéllésre, szükségesnek tart el-foglalni. *Hollandia* nem jutott még olly terhes környülállások közzé, a' mellyek neki *Angliának* bárátságot törvennyé fogják tenni. *Lengyel* országnak uj formába való öltöztetödése, a' Frantziákkal való hadakozásnak folytatása által nyeri-meg az állandóságot. — Más egyéb környülállások is, a' mellyek a' *Német Birodalom'* jövődö-beli állapottyához vagynak függéssel, és a' mellyeknek nem soká számos és meghatározott ki-menetelü jeleit fogjuk, a' mint hallatik, szemlélni, éppen nem ollyan elő-posták, a' mellyekből egy hirtelen való meg-békéllést lehetne vélni.

„Frantzia ország maga, a' *Német Birodalommal* való békefséges fel-tételeket terhesíteni, valósággal úgy igyekezi, hogy azok el ne fogadtathassanak. A' *Rénusonn* túl fekvö *Prussus* földeket, adó alá ltorit-

tya, sőt azoknak vízfzfa-adásokra sem akarja magát reá venni, tsak hogy *Prussziának* okot szolgáltasson arra, hogy másutt kívánnyon magának elég-tételt. *Belgiomot* azért akarja meg-tartani, hogy *Ausziának* *Lengyel* országban mutasson elég-tételt. A' *Törököt* azért ingereli, hogy *Angliát* az *Orosz Birodalom* ne segíthesse. *Lengyel* országnak helyre-állításán azért munkálódik, hogy a' had ez alatt a' fogás alatt annál tovább nyulytathassék; hogy *Lengyel* ország is a' békellés' dolgában fenn-forogjon; s-hogy végre ebbenn magának *Frantziá* ország, *Német* országra nézve, az el-foglalt tartományoknak' meg-tarthatasok iránt, könnyebbséget találhasson. —

„Továbbá, ha ezenn elő-számlált környülállásokat, a' *Frantziáknak* *Máintz* ellen való mostani ujj készületeivel együve vesszük, könnyen úgy itélhetünk, hogy a' *Frantziá* országló - szék a' *Német Birodalom* ellen való hadat, kivált a' *Rendeknek* a' magok javok iránt való gondolkodásaik-beli meg-hasonlásaikra nézve; igen hasznosnak véli lenni — és mind ezekből a' leg egyenesebb következés az, hogy az ő hadi készületteiknek, a' *Német Birodalom* is hathatós készületekkel igyekezék ellent állani. „

Mások, ha még nem éppen a' békeféségnek is, de leg alább a' békeféség' hathatós eszközültetésinek, sok környülállásokban akarják bizonyos elő-jeleit észre venni. — Illyen környülállás a' többek között az, hogy *Angliában* néhány napoktól fogva a' *Banko-Obligatzióknak* betsek napoként nevededni kezdett arra a' hirre, hogy *Párisból* mostanság esmet egy *Frantzia* ember küldetett légyen a' *Directoriumtól Londonba* által, a' ki mindenik *Anglus* *Ministerhez*, egy-egy különös levelet hozott légyen. —

Mások azt vévén gondolóra, hogy a' *Koppenhágai* *Frantzia* *Követ* *Grouvelle*, a' ki a' *Dániai* *Udvárnál* már rég-olta vízi közönséges név nélkül a' *Követi* foglalatofságot, ezenn *Udvartól* most egy-szeribenn minden formalitások szerént valóságos *Frantzia* *Követnek* lenni, mindenek előtt a' leg közönségesebb módon ki-hírdettetvén, meg-esmertetvén,

és installáltatván, ebből azt hozzák-ki: hogy a' *Dá-nus* Udvarnak ezenn lépése arra tzelozna, hogy *Grouvellével* már most, mint egész Europa előtt meg-esmert Frantzia Követtel, a' békeféséses közben-járói munkát, egész meg-bizott és a' leg rövidebb úton-módonn folytathassa. Tudjuk, hogy eddig egyene-senn a' Directoriumhoz tette a' békeféségről szolló jelentéseket. — Nemelleyek tehát már most nem keve-sebbé várják *Koppenhágából* *Grouvellétől* a' bé-keféséses híreket, mint eddig *Báselből* *Barthelémy-től* várták. — Addjon Isten szereztsét hozzá! —

A' mi a' hadakozó mezőket illeti, ezeknek for-májokból semmi bizonyost nem ítéphetünk a' békes-ség iránt. Sőt úgy látszik, mint-ha a' Frantzia se-regek minden készületeik és mozdulásaik által, in-kább a' valóságos környulállásokat akarják igen mes-terségesenn titkolni, hogy-sem most egy hamar, vagy valóságos békeféséghez nyúlni, vagy a' tsatázást ál-lattyára el-kezdeni. — A' mint ez, az itt követke-ző —

„*Kölni*, 17-dik Mártziusi tudósításból, igen vilá-gosonn ki-tettzik: — „

„Az itt fekvő Frantzia fegyveres seregek Mártz. 12-dikénn siető parantsolatot vettek, hogy ezt a' vá-rost hagyják ide, és 15-dikénn reggeli 8 órákor, már útnak indultak vólt. A' fő hadi szállás, a' mint némelleyek gondolják, *Creveldebe* fog által tétetődni; mások úgy vélekednek, hogy nem *Creveldebe*, hanem hátra felé *Achenbe*, *Lüttichbe*, vagy *Mastrichtba*. — Ezen ujj mozgások sok féle beszédre adtak alkalmat-ságot. Némelleyek hiszik, hogy a' békeféségnek Elő-Artikulatsai, kevés hijján, már meg-állittat-tak; következés-képpen, a' további traktálásoknak folyamattya alatt, a' *Rénus* és *Mosa'* vizei között fekvő minden vidékek, neutrálisokká tettetni, sőt az alatt, *Prufsus* seregekre bizattatni fognának. — Mások éppen ellenkezőt hisznek, azt mondván, hogy a' tsatázás leg nagyobb tüzzel fog minden óránn el-kezdődni; 's-hogy a' Frantzia seregek a' *Rénus* felsőbb vidékeiről azért takarodnak lejjebb *Crevelde* felé, hogy a' tsatázást *Düfseldorfnál* akarják el kez-

deni. „ — „Hogy *Lüttichnél* egy 25 ezer fejből álló *Frantzia* sereg' számára *Láger* készül, a' bizonyos dolog: tsak azt *nem tudni*, hogy *Jourdan* szállittya-e' ide seregeinek egy szárnyát *Köln* mellől, vagy pedig még belőlről gyűl-ki ide egy ujj *reserva* *Frantzia* sereg? — de ennyit *nem tudni* is sok.

Az a' jelentés, a' mellyel a' *Dánus* udvár a' maga minden *Europai* Udvaroknál mulató *Követ*-tyeinek azt hírül adta, hogy a' *Frantzia* Respublika' *Követit* magához forma' szerént bé-fogadja, és a' mellybenn elő forduló néhány ki-fejezések által nemellyek még jobban is meg-erősítették azonn vélekedésbenn, hogy a' *Dánus* Udvar, a' bekecséges közben-járáshoz munkásonn hozzá kezdett légyen, ez: — „

„Mint-hogy a' Királynak *Systemája* (így szoll a' *Dániai* Státus-Minister *Bernstorf*, az idegen Udvaroknál lévő *Dánus* Ministerekhez) az indulatoktól és elő-ítéletektől egészfzen ürefs: e'-szerént ez, örökké az értelem' és igazság' fundamentomainn szokott meg-állapodni. Magát ez örökké, a' dolgokban a' változások és körülállások által igazságofsá és elkerülhetetlenné tétetett modositásokhoz alkalmaztatya. Valameddig *Frantzia* országban tsak a' *Revolutziós* Ország-lás-forma állott-feun, ő Felsege mind addig a' *Frantzia* Ministert magához bé nem fogadhattatta: most pedig már, minekutánna a' *Frantzia* *Constitutzió* organizalódott, és rendesé lett, *Grouvelle* is a' szokott módok és formalitások szerént, mint *Követ*, a' Királyhoz bé-fogadtatik. Ez a' lépése azonban a' Királynak egészfzenn *isolált*; az az, semmit többet nem jelent, mint a' mi maga valóban; ez nem egyéb, hanem tsak a' körülállásoknak természetzi következése, és a' Király' részre-nem-hajló tökéletes *neutralitásának* egy ujj bizonyysága. „

O l o f z O r f z á g .

A' *Piemonti* hegyekenn a' most tavasz felé hullott temérdék hó, a' kezdődő-félbenn lévő tsatázá-

sokat egy darabig esmet nyugodalomra tette. — Frantzia Nemzeti Biztos *Salicetti*, *Genuába* meg-érkezvén, az eddig ott mulatott Frantzia Követnek *Villars*nak megmondotta, hogy mennyen haza; egyzsersmind a' *Genuai* országló-széknek is jelentést tett, egyebek között arról is, hogy *Villars'* helyibe *Faipoult* nem soká meg fog érkezni. —

A Frantzia katonák nem rég egy *Penna* nevű *Genuai* kis váratskábol a' *Genuai* katonákat el-hajtván, abba magok ültek vólt bé. Ezt a' történeret sokak roszra kezdették vólt magyarázni. Most azt a' jelentést tették a' Frantzia Vezérek a' dolog felöll, hogy ök ebbe a' kastélyba csak azért szállítottak vólt Frantziákat, hogy a' magok katonáiknak szökését, a' kik ennél a' pafusnál igen nagy számmal kezdték vólt zászlójokat oda hagyni, meg-akadályoztasák: hanem, mint-hogy a' *Genuai* Respublika ezt a' dolgot rosz nevenn vette, ök már az el-foglalt kastélyt oda hagyták, és csak a' körülette fekvő vidékekenn szállítottak-meg egy régi katonákból álló Frantzia Bataliont, hogy az által a' szökés' úttya bé-záródgyék.

Frantzia Ország.

Az Országló-szék' leg-fontosabb foglalatosfága, még mind tsupa Finantzia. Közelébbről ezeket a' nevezetesebb Finantz-Artikulusokat decretálták az *Öt-százak* a' Directorium' sürgetésere: — Az erőltetett költsönnek fel-hajtására minden ki-gondolható eszközöket elő kell venni. A' Directorium minden 15-dik vagy 30-dik nap tartozzék számolni az *Öt-százak* előtt a' bé-jött summáról. *Párisban* még Mártz. 20-dikáig, másutt pedig az országban Apr. 4-dikéig, 1 Livra kész penzért 100 Livrányi Assignatát vegyen el a' Directorium. Akkor 110 Livrányi Assignatát vegyen-el 1 Livra kész penzért — más nap 111-gyet — 3-dik nap 112-töt, és mind így felljebb. (Ez szerént 1 Lajós aranyért, a' mellynek a' közön-séges *Cursusban* most valami 7000 Livrányi Assignatá az árra, a' Directorium 2400 Livra Assignatát veszen-el) — Továbbá még-határozottatott — hogy az

áruba botsáttatott 800 Milliókat érő Nemzeti erdők, kastélyok, 's-egyéb e'-félék, ne adógyanak most el (nem is veszi senki) hanem szolgáljanak ezek is a' még *cursus*bann lévő Afsignaták' zálogánl. He-lyettek 1800' Milliókat érő más nemü Nemzeti jo-fszágok botsáttafsanak áruba. Addig pedig, kézzitfe-sen a' Directorium 600 Milliókat érő fizető-tzedulá-kat, *Mandatum*oknak nevezete alatt, és a' hova szükséges lészén, fizetsen ezekkel. Ezekbenn a' *Mandatum*okbann névvel ki-nevezett jofszágok le-gyenek meg-határozva. A' melly Frantziának ilyen *Mandatum* nevü papiros-pénze lészén, a' rajta meg-nevezve lévő jofszágot akar mellyik Departamentom-bann, a' maga nevre irattatni, jufsa legyen. &c. — Ez éppen olyan, mint a' melly ember meg-adósod-ván, és kész pénzel nem fizethetvén, jofszággal fi-zet.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' Directorium minden igyekezettel azonn vagyon, hogy *Páris*bol mennél több emberek-nek útát adgyon. Erre nézve a' Politziai Mi-nister ki-hírdettette, hogy az eddig való pafusfa senkinek nem ér tovább semmit, hanem a' ki tovább is *Páris*ba akar múlatni, ujj engedelem-levelet kér-jen magának a' Politziai Ministertől; de a' ki tsak úgy ád valakinek ilyen ujj engedelem-levelet, ha a' fzemélynek *Páris*bann való mulatását szükségesnek és hafznosnak lenni találja. A' kik ujj levelet nem kérnek, árestáltatnak. —

A' *Versáliei* Elölljárók, a' hol a' mászfzor meg-nevezett 3 Papok a' Sz. *Lajos* templomábann, 'Sina-tot hirdettek vólt, kettejekenn kívül, mind le-tétet-tek hivataljaikbol. —

Mikor a' Directorium ennek a' *Versáliei* Sy-nodusnak félbe-szakasztására, és a' Sz. *Lajos* tem-plomának be-zarattatására, a' rendelést ki-adta vólt, ezen lépésinek ilyen okát tétette közönségessé: — „Mint-hogy az erről a' Synodusrol ki-adatott *Acták*, mindgyár az első sorokban a' Revoluzió ellen vak-merő meg-bántást foglaltak magokba, a' midön a' ré-gi országlásrol sajnálva emlekeztek, a' *Versáliei*

lakosokat is azért hasonló szomorúságra gerjesztették, nekik a' regi Udvar jó téteményeit hamis fájdalommal emlegetvén; 's-mint-hogy a' nevezett Papok egy Hatalomsággal, a' ki a' Respublika ellen Coalitzió-bann vagyon (a' Pápával) levelezést kezdettek; a' házafságra lépett Papokat a' Papi szolgálatból ki-zárták, és Isten 's-emberek előtt gyűlölegeseknek lenni hirdették 's-a'-többi: mind ezekre nevezve parantsoljuk. &c. . .

A' Politzia már most, a' további zürvarok' elkerülése vegett, minden nap előre ki-nyomtattattya azokat a' hazafi-énekeket, a' mellyek az nap este a' Komédia-házakbann a' fel-vonások között, énekeltetni fognak. —

A' Politziai Minister a' számkivettetésre vagy bé-záratásra sententziáztatott Papok iránt egy rendelést küldvén a' *Párisi* Elő-járokhoz, egyebek között így szoll hozzájuk: — „Hivatalotok-beli legfőbb köteleltségetek a' lett vólna, hogy az engedetlen Papokrol szolló 1792-dik és . . 93-dik beli törvényeket bé-töltsétek. Mi okonn kell nékem benneteket ezért számadásra vonni? Hát éppen a' Törvény-hozók' és az Országoló-szék' szemei előtt is, köteleltségeknek ezenn részbenn való el-mulatásával, kell e' a' tiztviselőknek vádoltatni? Hazafiak! olvasátok-még a' 3-dik *Brumairi* Decretomnak ezt az Artikulusát: *Az 1792-dik és . . 93-dik esztendőkbenn a' számkivettetésre vagy bé-záratásra sententziáztatott Papokrol szolló törvények, 24 órák alatt bé-töltsenek. A' ti köteleltségetek ez. A' köteleltségekben restes tiztviselőknek büntetése 2 honapi fogság. &c. — Az utánn inti őket, hogy a' törvényeket egy betüig töltsék-bé. —*

Alsátziabann egy időtől fogva a' Vasárnapnak inneplése a' *Decás* helyet esmét szokásba kezdett vólt jöni. A' Justic-Minister *Genissieux* ezért, az *Alsátziai Commissáriátushoz* írván, azt, a' *Decasrol* szolló rendeléseknek bé-töltetésére emlékeztette, hozzá tévén; hogy a' *Decas* Polgári és nem vallás-beli nyugodalomnak napja; hogy minden vallás' részés-

seinek szabadságokban áll ugyan, a' magok Szombattyaikat mint a' 'Sidók, Vasárnapjaikat mint a' Keresztyének, vagy Péntekjeket mint a' Muhamedánusok úgy meg-innepelni: de ezekkel a' Republicai rend-tartásokat sem kell meg-akadályoztatni.

A n g l i a.

Parlamentomi dolgok: —

Mártzius' 10-dikénn az *Alsó Ház'* elibe terjesztette *Grey*, az *Anglus* Nemzet' állapotjának megvizsgálását javasoló projectomát. Az e-felett való vetélkedés nevezetes volt különösönn azért, hogy mostanság a' Parlamentombann még egy vetélkedés is nagyobb ditsőségére nem volt *Pittnek*, mint ez, pedig ő maga most nem is beszélt: hanem ki-üritvén előbb *Grey* a' Minister ellen minden beszéd-beli tehetségit, az utánn *Jenkinson* állott fel a' Ministeriális pártrol, és olly erősségekkel és olly ékes-fzólással mutatta-meg azt, hogy *Pitt* ezen háboru alatt példátlan Ministeri tántomot mutatott légyen ki, hogy végre *voxolásra* kerülvén a' dolog, a' *Grey* projectomára tsak 45-tönn, ellene pedig 207-tenn votizáltak, és így a' Minister a' Voxoknak 162-töböl álló többségével győzedelmeskedett az *Oppozitzió*nn. — Mint-hogy *Jenkinson* a' *Grey* szavaira felelt, előbb ennek beszédéből szükség némellyeket elő hoznunk: — „

„Akar melly különbözök legyének is (szoll *Grey*) erről a' had-kezdésről és ennek folytatásáról a' vélekedések: abban tsak ugyan mindeneknek egyet kell érteni, hogy a' Nemzet, közönségesenn szollva veszályyel viselős. Mi most egy félelemmel és reménséggel küszködő beteghez hasonlítunk, és az étellel 's-halállal parantsoló fő Hatalom utánn, ezen *Háznak* munkájától vagyon a' háboru' resultuma fel-függesztetve. Az én barátom *Fox*, hasonló projectomot tett volt a' múlt esztendőbenn, a' midönn ő a' mi Szövetségeseinknek és ellenségeinknek állapottyok' meg-vizsgálásával, és a' had' folytatásának *Anglia'* részéről való szerentsétlen módgyával, foglalatoskodott. A' miket előre

meg-mondott, bé-tellyesedtek. Én pedig csak kivált-képpen Finántziánknek állapottyáról fogok szólni; mivel attól függ a' dolog, hogy valyon elég-ségesek vagyunk-e' mi tovább is 18 Millionyi esztendei költsönö-et tenni. Akar egy határok közzé szorított Frantzia Monarchiának, akar pedig, a' mint inkább vélem, egy Respublikának fel-állítottásánn végződgyék ez a' háboru; és ha mindgyár holnap lefzen is az: még is kötelesek vagyunk mi minden történetekben, a' magunk' jövendő erejit és fogyatkozásait meg-visgálni; mivel-hogy csak az a' Nemzet irhat törvént mások' elibe, a' mellynek Finántziája jó rendbenn vagyon. Most 4-dik esztendejében vagyunk a' háborunak. Az első 3 esztendő-beli költségünk 77 Millió font Sterlingeekre ment, mellyeknek esztendőnként való állandó interesse 2 Millio 600 ezer font Sterling. Ez egyedül több, mint a' mennyi volt 1756 előtt egész Nemzeti adótságunk. Illy nagy summák soha még egy Anglus Ministernek sem adattak: 's-a' mostani Minister még is a' Parlamentom' helybe-hagyása nélkül, azon kívül is még majd meg-annyi költséget tett, holott az e'-fele adótság-tételeket, Lord Northol maga is nem hagyta helybe, és őtet azért meg-támotta. A' nyilvánosságos hadi költség-laisstrom az 1793 — 94 és — 95-dik esztendőkre, 35 Millió 400 ezer Font, a' rend-kivül való költség-kérés pedig éppen azon hadi szükségekre 31 Millió 280 ezer Fontoknál nem kevesebb volt. Mint *Britannus*, én ugyan kevély vagyok a' mi tengeri erőnknek a' másoké-felett- való-nagyságával: de minden fényes tengeri győzedelmeink és nyereségeink mellett is melly roszszul fedeztetett a' mi tengeri kereskedésünk! Melly szerentsétlenség érte a' *Quiberon*- és az *Amérikai* szigetek-felé evező hajós seregeinket! A' *Wilhelm* Király és *Anna* Királyné idejekben, a' Hertzeg *Malborough* által vezéreltetett háborubann, a' ki pedig a' pénzt ugyan nem kémélte, 20 esztendő alatt csak 3 Millió Fontokra ment a' rend-kivül való hadi költségünk. Az az idő azoknak a' nagy embereknek életek' ideje volt, a' kik kitsiny eszközök által nagy dolgokat vit-

tek véghez. Most az eszközök rend-kivül valók; és más tulajdonságuk az emberek. &c. — Elő hozta Grey továbbá az *Ámerikai* háborut, hogy a' rend-kivül való hadi költség, még ebbenn is csak 6 Millió Fontokra ment. Említette azokat a' katonaházakat, a' mellyek most az országban szerte-szélllyel a' Provincialis katonák' számára készítettödvén, egy Millio Font Sterlingbe fel-kerültek, és 40 ezer emberre elégségesek, holott a' békefélegnek fenn-tartása végett csak 18 ezer ilyen Provincialis katonák vagnak határoztatva; mellyel külobenn is, ha állanából úgy marad, nem csak a' kassa rövidítettik, hanem a' mitől ő (Grey) fél, a' Nemzeti szabadság is fenyegettetik. — Szollott Admiral *Christian* ellen is, hogy ő állott légyen ellene annak, hogy a sok *transport* hajók helyett, néhány nagy hadakozó hajók készitetsenek, a' mellyeknek pedig több hasznokat lehetett volna venni a' Frantziák ellen. — „Ha holnap békeféleg lesz (mond végre Grey) ez a' nagy kérdés fog elő fordulni: menyi esztendei költség fog nekünk a' békeféleges időkben kívántatni? Hogy én ezt meg-határozhasam, előre azt kell fel-vennem, hogy az 1788-dik esztendőre, a' békefélegben 16 Millió 796 ezer Font kívántatott volt. Már most a' 77 Millió Font Sterling új adofságnak interesse, [a' jövedelem-beli fogyatkozások, 's-egyebek, ide járulván, 22 Millió Fontokra (220 Millió Forintokra) tehetem esztendőnként való szükséges költségünket a' jövendő békeféleges esztendőkbenn. Már ha fel-teszem, hogy minden eddig való taxáink (adó-fizetéseink) ez után is fogyatkozás nélkül bójönek, még is csak 19 Millió 500 ezer Fontokat tesznek: következés-képpen még 2 és 1/2 Millió Font Sterling új taxát (új adót) kell az eddig valóhoz ragasztanunk. Ilyen módonn nem gondolkozhatunk régi adofságaink' kifesebitéséről. Az a' *Hollandus* ember jutt eszenbe, a' ki úgy van le-festve, hogy szalmából kötelet vér, és a' kötélnek a' másik végét egy szamar rágja. A' mi félelmünk a' Frantziák' vallástalanságától és az ő principiumjaiktól, csak képzelt: de a' Finántziának fogyatkozása valóság:

erre nézve projectálom én, hogy annak állapottyát egy Commissió által vizsgáltafsuk-meg. —

Jenkinson így felelt mind ezekre az ellen-ve-tésekre : —

„Én, úgy mond, soha nem tagadom azt az Jus-sát a' Parlamentomnak, hogy a' Bé-töltető Hatalom-nak maga-viseletit meg- vizsgálhassa : hanem itsak azt mondom, hogy ebben a' dologban éppen olly igen figyelmeznünk kell a' meg-bizás' principiumira is, mint a' vetélkedésnek principiumira. Az Országló-fzék, az ő igafságofságába vetett okos meg-bizatta-s nélkül, a' Nemzet' bajait, ennek javára és jó kedvel, soha nem folytathattya. A' Ministertől te-hát, elégséges ok nélkül számoláft kívánni akarni, annyit tenne, mint meg-kötni a' kezit, hogy a' Sta-tus' kormányát ne igazgathassa ; a' melly is mint-hogy most sokkal többet ártana, mint-sem használ-na : erre nézve a' Grey Ur' projectoma most szük-ségtelen. Az ugyan, hogy a' mostani had, minden előbbenieknél költségesebb, bizonyos dolog : de en-nek az az oka, hogy most az életre szükséges mint den dolgok drágábbak, mint ez előtt voltak, a' mint erről kit-kit a' maga háza-beli gazdálkodás meg-gyöz-het. Ennek pedig az a' fundamentoma, hogy ollyan ellenséggel van bajunk, a' ki egy egészfszen ujj Fi-nántz-plánum szerént dolgozik. Ez a' maga keres-ke-désit semmivé tette ; a' maga *cursus*bann lévő pénzinek öt 6-tod részit az országból ki-küldötte ; 's-végre már most nem a' Töke-pénznek intereffi-vel, hanem magával a' Töke-pénzel folytattya a' hadat. Frantzia országnak a' folyó háboru-beli köl-tsége, már 100 Milliókkal haladja feljül azt a' sum-mát, a' mellyet mi az *Amérikai* hadnak 4 utolsóbb esztendei alatt tettünk. Hogy a' taxák, mint ez minden háborukbann így történni szokott, annyit a' mennyi kellett volna, bé nem hoztak, az igaz : de azért a' mi kereskedésünk most még virágzóbb volt, mint másfszor akar mikor. A' hadat meg-előzött 1790 — 91 — és 92-dik esztendőkben, 65 Millió 756 ezer, az 1793 — 94 — és 95-dik háborus esztendőkben pedig 70 Millió 360 ezer Fontot érő áru-

portéka vitetett-ki Angliából. Ehez mérséklett lá-
 bonn folyt a' bé-hozatal is. A' Ministert gyalázták
 némellyek azért, hogy a' költsönöket oly szokatlan
 utak-módok által vitte tökéleteségre: de meg kell
 gondolni, hogy ezek az általa fel-vétetett költsönök
 is rend-kivül-valók voltak, és a' Minister igen *criticus*
 környülállások között nagy böltséfséget mutatott. Ő
 véghez vitte, a' mit a' *Pelhamok* és *Northok* véghez
 nem vihettek. Mivel a' háboruk reank nézve éppen
 úgy folytattatnak, mind maradékainkra nézve: ezenn
 az okonn nem panaszkodhatnak, ha a' teréhek
 egy részit ők is hordozni kéntelenitetnek. A' folyó
 háborubann a' tengerre több hajókat küldöttünk, és
 a' szárazra több katonákat állítottunk-ki, mint vala-
 ha mászszor. Az Amerikai hadnak 4 utolsó esztendei
 alatt, csak 343, a' mostani alatt ellenbenn 688 hajó-
 kat készítettünk-ki. A' rend-kivül való költségek el-
 len is panasz vagyon: pedig soha még egy háboru
 sem folytatódott csak a' ki-számlált laifrom szerént;
 toldalék örökké kívántatott hozzá. — De továbbá,
 ha ez a' háboru, közönségesenn szolva a' Nemzetre
 háramló egész haszonhoz képpest vétetik gondolóra:
 soha még egy háboru is illy nagy ditsőséggel, és
 illy szerentsés következéssel nem folytattatott. Jut-e'
 eszünkbe, hogy Frantzia országnak tengeri ereje meg-
 gyengítettett? Gondolóra vettük-e', miket követ-
 tünk-el Napkeleti és Napnyugoti Indiákon? A' *Jó*
reménség hegye el-foglalását nem számlálhattuk-e'
 a' nyéreségek közzé? *Martinique* szigetének el-fog-
 lalása csak semmi-e'? *Corsica* szigete, semmi? *Első*
György Király alatt tovább terjedett a' Ministerek'
 meg-bizása; mivel akkor 10 Millió Fontokat (100 Mil-
 lió Forintokat) engedtek neki által titkos költségre. Mi
 okonn akarják ezt a' meg-bizást a' mostani Minister-
 től meg-vonni, holott az *Anglus* nép a' Constitutzió-
 nak és Politikai szabadságnak áldásaival soha erőseb-
 benn nem élt, mint az utóbbi 12 esztendők alatt., —

Jenkinson ellen *Curwen* költ-fel: de majd sem-
 mi ollyast nem mondott, a' mit *Grey* már előtte
 nem mondott vóina. Maga-magárol erőssítette, hogy
 eleintén ő is a' háborunak folytatására voxólt lé-

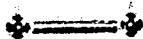
gyen ; mert a' *Hollandusokat* védelmezni kellett : hanem már most, midönn ezek a' *Frantziák'* kezire jutottak, meg kellett volna a' háborunak is szünni. — „Nekünk (mond *Curwen*) leg fényesebb tengeri győzedelmeink is semmit nem hoznának, és én ohajtanám, hogy mi minden el-foglaltatkat adnánk visszra, mivel azoknak meg-tartása tsak a' nagy költségeket fogná okozni, és utoljára Státusunk' gyengítésére szolgálna. &c. —

Grey még egyszer beszélt utoljára. Ő tudgya, azt mondgya, hogy a' *Minister* a' *Voxok'* többsége felöll ezen Házbann bizonyos lévén, az ő projectoma el nem fogadtatik, de tsak, meg-tenni akarta azt a' kötelefségit, a' mivel tartozik 's a' t. — Ugy is; történt a' dolog, a' mint gyanakodott a' maga projectoma felöll; mint-hogy, mint feljebb is említettük, a' *vo-xoknak* sokkal nagyobb többsége által, visszra-vette-tett.

E l e g y e s J e g y z é s e k.

Frantzia országból valami magános levelek érkeztek által *Londonba*, a' mellyek szerént tsak ugyan azzal a' kedvezéssel viseltetett a' *Directorium* ahoz az *Emigrans Hertzeg Choiseulhöz* és *Báró Montmorencyhez*, a' kik a' Frantzia partok mellett hajótörést szenvedvén, a' Frantziáktól el-fogattattak völt, hogy öket nem halálra, hanem arra sententziázta, hogy az országból esmét ki-küldettesenek.

Az a' *Nemet* országi-iró, a' ki kézelebről azt a' *Manheimbol Stuttgartba* küldetett békefséges híradást leg előbb közönségsé tette, most azt írja, hogy meg-botsáfsón a' *Közönség*, de ő még most se szolgálhat annak meg-irásával, hogy az a' híradás mi némü kút föből került légyen. — Ennek az ő békefséges híradásának tökölletes kétttségbe való hozhatására azonbann, leg bizonyosabb ok az, hogy a' *Zweybrückeni* Frantzia ujjság, a' melly most *Manheimbann* nyomtatt tik, erről a' *Manheimbol* került örvendeteshirröl még eddig egy szót sem emlekezett. — Ma azt haljuk, hogy a' fegyver-nyugvás tsak ugyan ki-oldatott volna még 5 hónapokkal.

A' Hír az *Bétsbenn*, hogy *Barthelemynek* egy Kurirja innen, a' békeféség' elő Artikulufsaival tegnap *Báselbe* vízfza indút legyen.

E r d é l y b ö l .

M. Vásárhely, Mártz. 18-dikán: „

„*Merkur!* A' XVIII-dik Ujjság levélben a' 256, 257 és 258-dik lapon irott *M. Vásárhelyi* dolgokrol az a' *Reflexiom* vagon; hogy itten Közönséges Komédia Ház nem építettett, — és azon Komedia-is a' a' melyben jázodott némely Személyek a' Merkuriusbann ki-neveztettek, különös Házi Komédia vólt, melynek nézésére tsak Uraságok jelentek meg, — ezek is különösön hivattattak, és *Bullett* mellett botsáttattak-be., — (A' Merkur *tehát nem kellene házúgsággal tartani!*)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

T u d ó f i t á s .

Bétsi Könyváros *Doll* Úr' bóltjában, melly a' *Sz. István* Temploma' egyik mellyékén vagon, következő Magyar Könyvek találatnak:

A' Világnak Közönséges Hiftóriája, mellyet, Magyar Hazájához viseltető fzeretétől ösztönöztetvén, készített Gróf *Gvadányi* József. Első Kötet. 8. Pozsonban 1796. 1 for. 12 xr.

Cicerónak (M. T.) az Embert' tiszteről és kötelességeiről a' maga Fiához írtt 3 Könyvei. Magyarra fordította *Kovácsnai* Sándor. Ki-adta *Engel* Krisztián. 8. Pozsonban. 1795. 36 xr.

A' Világ' történeteinek tudományára való készítés, mellyet írt német nyelven A. L. *Schlötzer*. Magyarra fordított *Németh* László. 8. Sopronban. 1795. 10 xr.

Az *Európai* nevezetesebb Országoknak rövid leírása, mellyet készített *Németh* László Első Rész. 8. Sopronban 1795. 1 for. 30 xr.